

Статья посвящена кальке как особому виду заимствований. Анализируются ее виды, характеристики, аспекты. Особое внимание уделяется морфологическим и семантическим калькам.

Ключевые слова: калька, калькирование, морфологическая калька, семантическая калька, современный французский язык.

Smushchynska Iryna V., Doctor of Philol.Sci., Professor,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE FRENCH TRANSLATION LOAN WORD AS A SPECIAL SORT OF BORROWING

The following article is devoted to the problems of French translation loan word as a special kind of borrowing. The analysis of its types, characteristics and aspects was carried out. Particular attention is paid to the morphological and semantic translation loan words.

Keywords: translation loan word, calk, morphological and semantic translation loan words, the modern French.

УДК 811.112.2

Стасюк О.С., к. філол. н.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ КОМУНІКАЦІЇ ФРН

У статті розглянуто прагматичний аспект інтертекстуальності у виступах парламентарів ФРН на пленарних засіданнях Бундестагу, виявлено значення інтертексту для самопрезентації парламентарів та дискредитації їхніх політичних опонентів.

Ключові слова: дискредитація, інтертекстуальність, парламентська комунікація, самопрезентація.

Дослідження лінгвістичних аспектів інтертекстуальності викликає значний інтерес сучасної лінгвістики [5–7]. Останнім часом усе більшу увагу привертає вивчення інтертексту в політичній комунікації [1–4]. Провідною галуззю політичної комунікації країн парламентської демократії є парламентська. Водночас специфіка інтертекстуальності в парламентській комунікації досі лишається нерозкритою. Саме тому ця стаття

присвячена розгляду прагматичних характеристик інтертексту в парламентській комунікації Німеччини.

У результаті проведеного дослідження було виявлено, що найчастіше парламентарі використовують у своїх виступах висловлювання політичних опонентів. Це здійснюється з метою їхньої дискредитації. Політики підкреслюють, що їхні політичні опоненти непослідовні у своїх висловлюваннях або що їхні слова розходяться з вчинками:

Dr. Barbara Höll (Die Linke): Sie selbst haben in Ihrem Koalitionsvertrag eine Vereinbarung getroffen und gesagt, dass Sie eine einkommenssteuerliche Gleichstellung wollen [8, S. 30833].

У своїй промові представник опозиції звертається до основного програмного документу правлячої коаліції – коаліційної угоди, вказуючи на те, що влада задекларувала принцип рівного оподаткування, але не дотримується його при прийнятті законів.

Політики можуть вказувати на правильність заяв політичних опонентів, наголошуючи на тому, що ці заяви так і не були втілені в життя:

Andrea Wicklein (SPD): Sie hatten vier Jahre Zeit, der von Ihnen zu Recht festgestellten "Bedeutung der Freien Berufe in der modernen Dienstleistungsgesellschaft" Rechnung zu tragen [8, S. 30839].

Опозиціонери можуть погоджуватися з висловлюваннями представників влади, але вказувати на те, що влада не пропонує шляхів досягнення задекларованого:

Andrea Wicklein (SPD): Auch im Bericht der Bundesregierung wird zu Recht darauf hingewiesen, dass es eine der zentralen Herausforderungen der nächsten Jahre sein wird, Konzepte zur Alterssicherung für Selbständige zu entwickeln. Da gebe ich Ihnen ausdrücklich recht. Aber wo sind solche Konzepte [8, S. 30839]?

Іншим способом дискредитації політичних опонентів є цитування їхніх висловлювань із вказівкою на їхню помилковість. У такий спосіб створюється враження низької компетентності політика, неправильної оцінки ним існуючої ситуації:

Kerstin Andreae (Bündnis 90 / Die Grünen): Der Wirtschaftsminister hat sich nicht um den Ausbau der digitalen Infrastruktur in unserem Land gekümmert. Er hat immer gesagt: Der Markt regelt schon den schnellen Internetzugang für alle. – Aber die Situation ist nicht eingetreten [8, S. 30843].

Трапляється протиставлення двох висловлювань політичних опонентів, для того щоб показати їхню несумісність:

Dr. Barbara Höll (Die Linke): Es kann doch nicht angehen, dass Sie Politik machen, indem Sie einerseits den Ultrakonservativen sagen: "Macht nur, wir beschließen auf einem Parteitag, dass das alles nicht geht, die eingetragene Partnerschaft ist nicht gut", und andererseits sagen: "Wir warten auf das Urteil. Wir wissen ja alle, wie es ausfallen wird. Dann können wir den Ultrakonservativen sagen, dass wir nicht anders konnten, und dann können wir den anderen sagen, dass das Thema jetzt durch ist [8, S. 30833]."

Щоб дискредитувати висловлювання політичних опонентів, після інтертекстуальних включень використовуються риторичні запитання, для підкреслення негативного характеру слів політичних супротивників:

Sabine Leidig (Die Linke): Die Bundesregierung spricht in ihrem Bericht davon, dass die Freien Berufe Wachstumsmotor der sozialen Marktwirtschaft seien. Was ist denn daran sozial [8, S. 30842]?

Політики намагаються перефразувати слова своїх опонентів, для того щоб показати їх у негативному світлі:

Sabine Leidig (Die Linke): Dann schreiben Sie auch noch, dass viele Freiberufler auf eine Alterssicherung verzichten, und werfen Ihnen vor, dass sie nachher der Gemeinschaft sozusagen zur Last fallen [8, S.30842].

У цьому висловлюванні опозиційний депутат вживає дієслово *vorwerfen*, яким характеризує слова влади. Окрім того, вживається словосполучення з негативною семантикою *zur Last fallen*. Слово *sozusagen* вказує на те, що опозиційний політик перефразував висловлювання політичних опонентів відповідно до власних цілей.

Політики звертаються до висловлювань, які начебто належать політичним опонентам:

Dr. Barbara Höll (Die Linke): Sie haben den Betroffenen gesagt: Es mag sein, wie es ist; das ist uns egal. Wir warten jetzt erst einmal ab. Ihr bekommt nichts [8, S. 30833].

Такі висловлювання мають яскраво виражений негативний характер.

Поряд із цитуванням політичних опонентів у парламентській комунікації ФРН спостерігається звернення політиків до висловлювань своїх однопартиїців, колег по коаліції або цитування законопроектів чи запитів своєї партії. У цьому разі інтертекст використовується для підкреслення позитивних намірів політичної сили, до якої належить мовець, та послідовності у їхній реалізації:

Andrea Wicklein (SPD): Wir hatten Sie in unserer Großen Anfrage zum Mittelstand gefragt: "Welche konkreten Maßnahmen ergreift die Bundesregierung, um Freiberuflichkeit als Form der Arbeits- und

Lebenszeitgestaltung in Deutschland zu fördern und Freiberufler zu unterstützen? Welche Ergebnisse wurden bisher erzielt...?

Ihre Antwort lautete: "Spezielle Programme zur Förderung freiberuflicher Tätigkeiten bestehen nicht." Damit ist alles gesagt [8, S.30839].

У цьому прикладі опозиціонер цитує запит опозиції, а потім критикує відповідь влади.

Поряд із опозицією висловлювання політичних опонентів із метою їхньої дискредитації використовують і депутати з правлячої коаліції. Представники влади заперечують критику опозиції, вказуючи на відсутність конкретики в словах політичних опонентів:

Kai Wegner (CDU/CSU): Liebe Frau Wicklein, Sie haben gesagt, es gebe viel zu tun. In der Tat, es gibt immer viel zu tun, aber ich rufe Ihnen zu: Wir haben die letzten vier Jahre in dieser christlich-liberalen Koalition auch genutzt, um die Rahmenbedingungen für die Freien Berufe zu verbessern [8, S. 30840].

Депутати з провладного табору вказують на те, що опозиція занадто драматизує існуюче становище, перебільшуючи рівень гостроти існуючих проблем:

Ralph Brinkhaus (CDU/CSU): Zweite Vorbemerkung. Formulierungen in den einzelnen Anträgen, insbesondere im jüngsten Antrag der SPD zu diesem Thema, sind ganz großes Drama. Im Antrag steht zum Beispiel der Satz: „Die soziale Marktwirtschaft ist aus dem Lot geraten [9, S. 31152].“

У деяких випадках парламентарі цитують документи політичних опонентів і погоджуються з ними. Але наприкінці наводяться положення, у яких позиції різних політичних сил є відмінними:

Ralph Brinkhaus (CDU/CSU): Im Hauptantrag der SPD „Marktwächter einführen“ – wir besprechen heute ja mehrere Anträge – stehen durchaus einige sehr interessante, richtige und gute Dinge. So heißt es dort: „Die Märkte sind immer vielfältiger und ... komplexer geworden.“ Das ist uneingeschränkt wahr. Das ist im Übrigen auch uneingeschränkt gut. ...

Sie kommen in Ihrem Antrag zu dem Schluss, dass wir eigentlich andere Aufsichtsstrukturen brauchen. Auch das ist richtig. Das ist aber ein Schritt zu früh.[9, S. 31152].

Парламентарями використовуються висловлювання представників інших органів державної влади, на авторитет яких вони спираються, для того щоб довести правильність своєї точки зору. Зокрема цитуються судові рішення:

Volker Beck (Bündnis 90 / Die Grünen): Das Bundesverfassungsgericht hat Ihnen ins Stammbuch geschrieben – ich zitiere –: "Unterschiede zwischen Ehe und eingetragener Lebenspartnerschaft, welche die ungleiche Ausgestaltung der Adoptionsmöglichkeiten rechtfertigen könnten, bestehen nicht [8, S. 30836]."

Парламентарі можуть цитувати засоби масової інформації, наприклад, опозиція, критикуючи владу, посилається при цьому на газетні статті, які висвітлюють проблеми, що існують у Німеччині:

Andrea Wicklein (SPD): "Trotz Traumjob an der Armutsgrenze", so titelte vor einiger Zeit der Berliner "Tagesspiegel" und beschrieb exemplarisch die Situation eines freiberuflichen Journalisten, der monatlich cirka 1 000 Euro verdiente, und zwar Brutto; das ist kein Einzelfall [8, S. 30839].

Прийомом, до якого вдаються учасники парламентської комунікації з метою дискредитації політичних опонентів, є вказівка на протиріччя в таборі політичних супротивників. Для цього використовується, зокрема, зіставлення слів одного з політичних опонентів з діями інших опонентів:

Kai Wegner (CDU/CSU): Ihr Kanzlerkandidat Peer Steinbrück hat noch im März erklärt, er sei für die Verkürzung der Aufbewahrungsfristen. Selbst nachdem Herr Steinbrück dies im März gesagt hat, haben Sie dies sowohl im Bundestag als auch im Bundesrat abgelehnt [8, S. 30840].

Учасники парламентської комунікації використовують інтертекст не лише для дискредитації політичних опонентів, але й для того, щоб продемонструвати обізнаність політика та підтвердити його слова. У цьому разі вживаються посилання на висновки наукових установ та організацій, що стосуються значущих для суспільства питань:

Andrea Wicklein (SPD): Die Studie des Instituts für Freie Berufe in Nürnberg weist darauf hin, dass es eine "nicht zu vernachlässigende Menge an Selbständigen in Freien Berufen gibt, die bei der Altersvorsorge Defizite aufweisen [8, S. 30839].

У парламентській комунікації спостерігаються також посилання на висловлювання авторитетних осіб із минулого та історичних документів. У такий спосіб мовець надає більшої ваги власним судженням:

Dr. Hans-Peter Friedrich (Bundesminister des Innern): Meine Damen und Herren, mit anderen zu teilen, die in Not sind, baut auf einem geistigen Fundament und einem Menschenbild auf, das

Bundeskanzler Konrad Adenauer zum Ausdruck brachte, indem er sagte: Im Mittelpunkt allen Strebens und Handelns bleibt der Mensch und seine Freiheit [10, S. 31263].

Як правило, цитуючи документи, значення яких є загально визнаним, мовець погоджується з їхніми положеннями й підкреслює їхню роль для сучасної Німеччини:

Dr. Hans-Peter Friedrich (Bundesminister des Innern): In der Charta der Heimatvertriebenen von 1950 heißt es: „Wir werden jedes Beginnen mit allen Kräften unterstützen, das auf die Schaffung eines geeinten Europas gerichtet ist, in dem die Völker ohne Furcht und Zwang leben können.“ Diese Haltung verdient größten Respekt: kein Rachegedanke, sondern Versöhnungsbereitschaft. Welch eine unglaubliche menschliche Leistung [10, S. 31264]!

Парламентарі цитують власні слова, підкреслюючи цим послідовність у відстоюванні своєї позиції, а також наголошуючи на значущості питання, про яке йде мова:

Kai Wegner (CDU/CSU): Ich hätte es gestern gern schon gesagt: Wenn Sie sich den aktuellen Bericht der Bundesregierung anschauen, werden Sie sehen, dass wir das erreicht haben [8, S. 30840].

Підсумовуючи, зазначимо, що інтертекстуальність відіграє важливу роль у парламентській комунікації, оскільки парламентарі використовують інтертекст для дискредитації політичних опонентів та самопрезентації шляхом надання більшої авторитетності власним висловлюванням. Перспективним напрямом подальших досліджень видається проведення зіставного аналізу інтертекстуальності в різних парламентських культурах, а також вивчення взаємозв'язку між інтертекстуальними та інтердискурсивними характеристиками спілкування в парламентському інституційному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пономарьова О.В. Интертекстуальні включення як засіб вираження діалогічності газетного тексту політичного спрямування / О.В. Пономарьова // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 21. – Луцьк, 2010. – С. 15-19.

2. Попова Е.А. Интертекстуальность как средство воздействия в политическом дискурсе (на материале англоязычных текстов о политической карьере А. Шварцнеггера : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 „германские языки“ / Елена Анатольевна Попова. – Самара, 2007. – 26 с.

3. Славова Л.Л. Прецедентні феномени в мовленні політиків / Людмила Леонардівна Славова // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 42. – К. : ВПЦ „Київський університет“, 2012. – С. 168-180.

4. Спиридовский О.В. Интертекстуальность президентского дискурса в США, Германии и Австрии / О.В. Спиридовский // Политическая лингвистика. – Вып. 20. – Екатеринбург, 2006. – С. 161-169.

5. Allen G. Intertextuality / Graham Allen. – London ; New York : Routledge, 2006. – 238 p.

6. Holthius S. Intertextualität. Aspekte einer rezeptionsorientierten Konzeption / Susanne Holthius. – Tübingen : Stauffenburg, 1993. – 268 S.

7. Klein J. Textbeziehungen : Linguistische und literaturwissenschaftliche Beiträge zur Intertextualität / Josef Klein, Ulla Fix (Hrsg.). – Tübingen : Stauffenburg, 1997. – 402 S.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

8. *Deutscher Bundestag*. Stenografischer Bericht. 244 Sitzung. – Berlin, Freitag, den 7. Juni 2013. – S. 30831-31150.

9. *Deutscher Bundestag*. Stenografischer Bericht. 245 Sitzung. – Berlin, Mittwoch, den 12. Juni 2013. – S. 31151-31260.

10. *Deutscher Bundestag*. Stenografischer Bericht. 246 Sitzung. – Berlin, Donnerstag, den 13. Juni 2013. – S. 31261-31690.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2013.

Стасюк О.С., к. филол. н.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТИ В ПАРЛАМЕНТСКОЙ КОММУНИКАЦИИ ФРГ

В статье рассмотрен прагматический аспект интертекстуальности в выступлениях парламентариев ФРГ на пленарных заседаниях Бундестага, определено значение интертекста для самопрезентации парламентариев и дискредитации их политических оппонентов.

Ключевые слова: *дискредитация, интертекстуальность, парламентская коммуникация, самопрезентация.*

Stasiuk O.S., Cand.Phil.Sci,

Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

PRAGMATIC CHARACTERISTICS OF INTERTEXTUALITY

IN THE PARLIAMENTARY COMMUNICATION OF GERMANY

The article deals with pragmatic characteristics of intertextuality in the parliamentary speeches in German Bundestag. The importance of intertext for self-presentation of parliamentarians and discreditation of their political opponents is revealed.

Keywords: *intertextuality, parliamentary communication, pragmatic functions, citations.*

УДК 81'373.46'47

*Сукаленко Т.М., к. філол. н., доц.,
Солодка І.В., студ.,
НУ Державної податкової служби України*

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПОДАТКІВЦЯ

У статті проаналізовані основні поняття термінологічного дослідження: «термін» і «термінологія». Визначено принципи розмежування їх та інших термінологічних одиниць, сформульовані та розглянуті сучасні проблеми української термінології у податковій сфері діяльності.

Ключові слова: *термін, українська термінологія.*

Із поступовим входженням у нову епоху та переходом до постіндустріального розвитку суспільства система освіти потребує оновлення, формування освіченого та професійно компетентного покоління. Важливим для майбутніх фахівців у податковій сфері є розвиток мовної свідомості кожного студента, тому головне місце у формуванні навичок податківця повинна посідати лінгвістична підготовка, яка передбачає досконале оволодіння фаховою українською мовою.

Мета статті: проаналізувати основні поняття дослідження «термін», «термінологія», визначити принципи розмежування з іншими термінологічними одиницями, сформулювати і розглянути сучасні проблеми української термінології у податковій сфері діяльності.

Вивченням української термінології займаються багато учених-лінгвістів. Серед них термінологію досліджували: С. Бібла, З. Булик, С. Булик-Верхола, А. Бурячок, М. Годована, Г. Дидик-Меуш, Н. Жовтобрюх, Д. Кирик, А. Костюк, І. Кочан, А. Крейтор,